

Afirk tênsa zems-n-taar sardo kombôonega yel segdà la b beoog vààm neeryînga.

Sên lebga a sebra ne moore : A Adama Zak SIBALO

B sarda ne taab la woto :

Pipi saka : Biiga zug n yelle la atùùm pakre

Sak a 1 soaba : Biiga koglgo laa yel-segdà

Gom-rulg a 2 soaba:Bi-bilf

Sâ n ya ne Sardâ, bi-bilfu bi yâaga, ya ninsaala fâa yùùm sên zemse, bà pa loogpiig la a niy ye

Gom-rulg a 3 soaba : Neba fâa zema taaba

Biigfâa tara noor n paam a yel-segdà n tõe n vààmnd ne sù-noogo, n soog a menga n maan a sên dat wa sardâ sên n gânegâ, n da welgned ne a to n bak ye. A soab yaa ninsablega, walla nin-peelga. A sên yaa buud ninga fâa. A sên gomd buud goamninga fâa, a ya raoa, a yaa paga. A sên be dîin ninga fâa pùga. A maanda politik walla a ka maand politika, a sên be têng ninga walla zâmaan ninga, bi sull ninga pùga. A roagdba tara paoongo la arzêka, walla b pa tare. A sên dog n be zîig ninga fâa t'a và ne a roagdba walla a vààned a to nengê.

Gom-rulg a 4 soaba : Bûmb ninsa sên tar yôod kasems ne biiga

1. Tùùmndfâa tênga pân-soaala, bà nedsên na n maan biiga yînga, a soab reng n gelg pipi, tùùmndâ bûmba na n talla yôod kaseng ne biiga vààm.
2. Kâdemsâ la sari bù-kaoodba tùùm noy zîis bûmb sên na n maan tà sààs biiga, sari bà kâdeng yell wèèngê, biiga sâ n tõe n kô vèenem ne yellâ, b maan b sên tõe tèka, tà b kelg biigâ, walla biiga paam nin-tàrg toore, tà lèd-a zîigê n tû yèla nao n manege. Tà biigâ koes tîog n paam kelgre ne pân-soaala, wa sari sên maan no-ràkr n gâneg sên kèed ne yel-kângâ wèèngê.

Gom-rulg a 5 soaba : Biiga yô-pôsr la a vààmâ yidgri

1. Biig fâa segdame n paam nvààmnd ne yôore. Sâ n ya ne sardâ, biiga segdame n paama koglg ninga sên gùlsâ tà nedra yêes-a abada.
2. Têmsâ fâa sên be nug tikrà pùgmaanda b sên tõe tà biig fâa tîog n vààmnd la a paam koglg la a vààmâ yidgri.
3. Gàdgame tà b balg bi-bilf n kù, ba t'a yàà sabaabn maan ned wêenga, bà nin-kùùre

Gom-rulg a 6 soaba : Biiga yùùr la a sondre ne a têng-biilim yelle

1. Biig fâa tara noor n paama yùùr la sondre a rogem wakate
2. Biig fâa yùùr la a sondre gùlsda a rogem wakate
3. Biig fâa taranor n paama a têng-biilim sebre.

4. Têms ninsasên naag n maan Sardâ na n pùg gesame, sên nan yàl tà b tênga sari wâsak n bâng la b tû sardâ na-kêndre, tà biig fâa tara noore, n paama a têng-biilim sebre, a sên dog têng ninga pùgê, sâ n mikame t'a rogmâ wakate, biiga ka tõe n paam tênga a to têng-biilim sebre, tà ka bâmb tênga rê, watênga kânga têng-kugrâ sari sên gome n gânege.

Gom rulg a 7 soaba: Biig tara noor n togs a yam tagsgo

Biiga fâa sên tõe gome, tara noor la soog-m- menga, n maan a yam tagsgo zîig fâa la bûmba fâa pùse, la a wilgaa yam raabo, sari wâ sâ n ka gâdgd biigâ.

Gom rulg a8 soaba: Biiga tara noor n maan sull tùùmde

Biiga fâa tara noor n soog a menga, n maan sulli, walla a kêes a meng sull (asosiyasô) tùùm pùga, walla a maan bà a naag a meng tigsig sên ka wat ne zabr pùgê, wa sari wâ sên gome n gânege.

Gom rulg a 9 soaba: Biig tara noor n tagse, n tû dîin ninga a sên date, la a maan yam tagsgo

1. Biig fâa tara noor n soog a meng n tagse, n soog a meng a yam pùga, la a tû dîini a sên date.
2. Biiga roagdba walla a gâasoaba togame n sagleg biiga la a wilg biiga t'a bâng n tûn paama a yel-segdà: bûmb ninsa sên na sông biiga tà zemse, la sak ne-a bàùunga n dabda, la bôn-kâenstall yôod kaseng ne biiga.
3. Têms ninsa sên naag Sarda pùga, yel-pakre, yaa tà b segdame n waoog kamba roagdba, walla b gâasoabrâmba, sên maood n maand sôngr tùùm ninsa fâa biiga yînga. La b kô aroagdba; bà biiga zâadbasinglese, la wilgri buud toor tore, biigasên na n dâk n paam n nafne a yel-segdà a vâàmâ pùgê, wa tênga sari la politika raab sên kêed ne yell kânga wèèngê.

Gom-rulg a 10 soaba : Biiga vâàmâ yèl-soodà koglgo

Ka zemse, la ka tûsore, tà neda to bao n kê n bâng biiga vâàmâ yèl ye. Biig ba a ye kana n sak rê ye.ned pa segd n kêes a toog a roagdba, a kâadem yelle, bà a zo-râmb yell pùg ye. Tà paoogr zîindi, walla b sâama a yùùr ye. A roagdbâtaranoor n gûusd-a n geta a zùgdâ la a na-kêndre. Ne Sardâ sên dâkâ, biiga tara sor n paam kogleg la a kâàs neb ninsa fâa sên dat n bao n bâng a sên và toto la a vâàmâ yèl-kêere.

Gom rulg a11 soaba: Biiga wubri

1. Biig fâa segdame n paam wubri
2. Biiga wubr maaneg yaa tà b :
 - a) Tôog n maan bûmb n sông biiga meng-kâtâ t'a yà beoogo nin-tàrga la a paam yidgri hakààk zânga a vâàmâ pùga, woto me ne a sên tar kûun ninga, a yamâ, a yînga, a bângre, la a mimin n wa sek n pid zânga.
 - b) N sông biiga n paas a raodo t'a waooge, la a tû ninsaal soogem-n menga sari wâ sên ya soogem-menga meng yêgre, sên yààd fâa,

- b sên togs no-ràkds kêer pùsê, sên n be sên kêed ne Afirk têtsa sên naag taab n maan ninsaal yel-segdem la nimbuiidâ sari wâ, la b sên maan no-ràkdsâ a taab pùse, la têts-ka tèk zems n taar nug-tikri sên kêed ne ninsaal yel-segdâ wèèngê.
- c) La b maan koglgo, la b paas bûmb ninsa sên sômb ne Afirk burkînda vààmâ wèèngê, bûmb ninsa sên sômb ne Afirk kùdemda, rogem-n-mika sômâ fâa yînga.
- d) Maan wubr tùum sagleg biiga yînga, t'a bâng t'a và-sôngo ne nimbuiid sên so b mense, yaa a zug n yelle, wùm taab pùgê, bas yard pùgê, kô taab yam, waoogem-n taar wakat fâa, ne zoodo, neba la buuda ne taab sùka, dîinâ ne tûudmâ buud fâa ne taab sùka.
- e) N kogleg tênga soogem menga la tênga soolem gill fâa kèpi.
- f) Maan t'a bâng la a tùm n tîog tà Afirk neba naag taaba n lebg a ye, la b teel taaba.
- g) Kàt neba ra sâam weooga ye, la kogleg zînd ne têngaonga arzêka,
- h) Kàt biiga wùm kombôonega logtor yir tàbsg yelle vôore.
- 3.** Têts ninsa sên naag Sarda maaneg pùga segdame n tùm wa b sên tôte tèka n pids no-kânga la sên yààda fâa, b yâk yam n tùm tà :
- a) Karenga zâmsg yà zaalem la tàlae ne biig fâa sên ta lekoll maanego.
- b) Tôog tà kolèès râmba paam pâng n yidg n kêng taoore, a nemsâ buud toor toore pùse, tà kaoosg pùg bà karenga zâmsg lebg zaalem tà biig fâa tôog n karem nana nana.
- c) Kàt neba fâa tôog n paam n maan karem-bi-bèda kareng zâmsgo wa ned kam fâa yam, a bângr la a minim, la a pâng sên tôte tèka.
- d) Maan na-kêndr tà b tôte n sông la b keng neba pelse, tà b tôte n karem karen-dotê wâ, la b tôog n maan n boog neba sên pa tôte n karem, n zoet n yit basd lekollâ karenga sôore.
- e) M maan b sên tôte toor zalle, na-kêndre, n ges tà kompugli ninsa sên mi karenga la b roagdba pa ta tîogo, bà b tôog n paam n karem, b sên be zîiga ninga fâa.
- 4.** Têts ninsa sên naag nug sardâ pùg maanda bûmba fâa n tôog n maan tùum sômyâ toor zalle, tà biiga yel-segdâ paam pidsgu. La b yâk yam n tùme tà :
- a) Kombôonega karenga zâmsg yà tàlae la zaalem
- b) N tôog n maan tà karen-bi-bèda zîigê karenga pâng paam paasg a nensa buud toor toor fâa pùga, hal tà kamba wa tôte n paam karem la karenga yà zaalem.
- c) N maan b sên tôte tà karen-bi-bèda kareng zîigê, neba tôte n paam n karem wa ned fâa bângr la a minim sên tekê,
- d) N maan no-ràkr n kàt neba paam raodo n kêes kamba karen-dotê tà b tôog n karme n tôog n boog kamb ninsa sên pa tôte n yit n basd lekolla sôore.
- e) N maan b sên tôte tà kompugli ninsa sên tar bângr la b roagdba pa tar tôog ligd wèèngê tôog n paam karme, wa kamba taaba.
- 5.** Têtsa sên naag n be sardâ pùga na n waooga kamba roagdba, bà kamba gâasoab râmba yel-segdâ, la b sên segd n maan, tà roagdba

tôe n yâk karendoog zêng b sên dat n ning biiga tà pa tû ne tênga pânsoaalba karendota ye, sâ n mikame tà karendoogâ soab tû sor n me a karendotâ, tà roagdba tôog n maan biiga dîina la yam vâam wubr tà zems ne biiga pângâ la sakdê la tûud ne biiga bàùùngo.

6. Têms ninsa sên naag Sardâ maaneg pùga segdame n ges tà biiga bà a roagdba sênsak ning biiga karendoog ninga zîigê, la a sakd karendooga taor râm̃ba karenga noorâ sân beege, bà a sàbgrâ tôog n tû sor tà waoogr zînd ne biiga burkîndi tà ra yôsg ye wa sardâ sên wilgi.
7. Têms ninsa sên naag Sardâ maaneg pùga segdame n ges tà kompugli sên na n dàk pùse, sên deng tà b baas b karenga, wa tôog n paam n maan karenga zâmsg n baase.
8. Ned ka tôe n kààs seb-kânga sên yeel bûmb ninsa sari wèèngê, n maan bûmb sên ka na n waoog neda la tùum noor ning sên get karenga na-kêndr yella sooge-n-menga tùumâ nao, n kêng n tà pak karen-doogo, n na n maan kamba zâmsg zîiga. Rênda t'a tû sardâ sên gânegâ, wa sên togs limor a 1 zîig wâ, t'a sên kôt zâmsg ninsa karen-dooga pùga zems la sakd ne tênga taor râm̃b sên gâneg noy ninsa wâ.

Gom-rulg a 12 soaba: Biiga soog a menga, reem ne a taaba la a tôog n zâms bûmb maanego

1. Têms ninsa sên naag nug tikrâ pùg sak tà biiga taranor n paam n vùuse, la a reeme, n maan desê râm̃b zâmsgo la yèl a taab sên zems ne a yùùmâ. La a kêes a me toog tênga rogem mika la kùdemda reem zâmsg pùg tà ka tû ne modgre ye.
2. Têms ninsa sên naag nug tikrâ pùga waoogda sard nins sên kôt biiga noor t'a tôe n kêes a toog n zâms wall a maan tênga rogem mika yèl la a reem buud toor toor tùuma.

Gom rulg 13 sobaa : Bi-koamsa

1. Biig fâa sên ya koamsa, walla a tara zanga a yama pùg toga ne koglego toor zalle ne a sên dat bûmb ninga a vâama pùga, la b zâ-a sôma n sông-a ne bûmb ninsa sên ya tâlae la sakd ne a vâam, tà neba nan-a la kât t'a tôog n soog a menga n tùum wèèngê n zâ a menga; n tôe kêes a toog n maan bûmb wùsg kùdemda reem zîig ne neba a taaba la b ra paoog-a, la b ninga yând ye.
2. Têms ninsa sên naag sardâ pùga na n tùmame, ne b sên tar paoong la arzèk la teed ninsa, n tôog n sông kamb nins sên ya koms râm̃ba, la neb nins sên get koms râm̃ba yelle, tà b sên da kos taor dâm̃ba bûmb ninga n na zâ biigâ tà maneg-a wâ, a komslema yînga, la b ges biiga yelle t'a tôog n paam wubri la zâmsg nug tùum wèèngê, la tùum a taab sên wè n maandê t'a me wa yà ned n yidg tùum la yam vâam, paoongo, la bângr wèèngê n wa a taaba. La a tôe kê a taab sùka.
3. Têms ninsa sên naag nug tikrâ pùga na n dàka paoong ninga b sên zoe tara n tôog sông wakat fâa tà b tôog sông koms râm̃b ne teedo, bôn-zombdse, sên zems ne koms râm̃ba tà b tôe kêne, n yi b sên beê wâ n kêng kâdems rot zîis fâa la b tôe n dù rot sên ya etaas râm̃b n maneg b yelle wa b sên date.

Gom-rulg a 14 soaba : Biiga laafà la logtor yir tàbsgo yelle

1. Biig fâa segdame n tara lafà a yînga pùga, a yam vààm pùga la a sààga pùga.
2. Têms ninsa sên naag n maan nug tikrà kéesda b toogo n tôog tùme, biiga yel-segdà yînga, sên yààda fâa n dàk noor n tôog tà :
 - a. Pùsa sâang la kompeelsa kûum booge.
 - b. N ges n paam sôngr tààm la tùum teedo, la logtor yiy n tôog n paam tàbsd kamba fâa n zâag ne bâ-bôonegâ
 - c. N ges tà rà-sômyâ la ko-sôngo seke
 - d. N zab ne kamba bâase, la rà-sông kaalem n zâag logto-yi-bôonesâ pùse.
 - e. N ges n tàbs pagb ninsâ sên tar pùse, la biig ma râm̃ba
 - f. N ges n pak tùum zîis sên pê ne nimbuiidâ, kamba wubr la rog-yaagra yînga
 - g. N ning logtor yir tibsg tùum yôgneg sên pê ne nimbuiida n maan têmsa pùse têngsâ yidgri yînga
 - h. N ges tà zîisa fâa, nimbuiida, sên yààda kamba roagdba, sulla sên get kamba yelle, neb b sên yâk tà b tùmd nimbuiida yînga tôog n bâng la b paam raodo, n tall bângr ninga b sên paam rà-ràtla sên kээd ne kamba laafà wèèngê wâ, biiga ma bîisim yêsenga yôodo, yolgemda yelle, zîisa yolemd yelle, la zu-loees ataab sên tõe wa paam kamba zagsa pùs la a taaba.
 - i. Kées maooba pùga, sulla sên so mens n tùmd kamba yînga, sulla sên be tèn-bôonesa pùse, la neb ninsa sên paam logtor yir tàbsg zâmsgo, a yôgnego, la zâab kamba wèèngê wâ.
 - j. N paam logtoeemba la ligdi, n maan sôngr nimbuiida la b keng nimbuiidâ sên be têngsâ pùse, tàb kées b toogo n tôog n tûmsagsâ, la tèn-bôonesa, la tèn-bèda a taaba pùsê, kamba lafà yînga.

Gom rulg 15 soaba : Kamba tùùma yelle

1. Biig fâa segdame n paam koglg, la b zâag-a ne tùùma wégdo, la a tùùmd fâa sên tõe sâam biigâ n maan biiga wèenga, sên tõe n gâdg-a t'a pa karem n zâage, bà wa ne bâase, bà komsa a yînga, a yama, bà tõe yà zu-loeeg n kô-a a vààmâ fâa gill pùga.
2. Tênga taoor dâmb sên maan nug tikrà, na n tika tênga sari, kâdemsa la kamba sarda na-kêndre, n maan tà zîiga fâa, neba sakn tû, b sên na n tûnug sull ning sên zabd ne kamba tùùma, t'a yaa nansaara tùum noor walla neb sên tùmdb mense bà a taaba, têngs ka tèk sull ning sên zabda ne kamba tùum sari wâ sên tar pângâ yînga, têngs taoor dâmba na n yâka yam:
 - a. N ràk noor rê yînga, n wilg tà biig sâ n ka ta yùum ning sôor wanoorâsên kô wâ, a ka tõe n tûm tùum kээр ye.
 - b. N yâk noor n wilg neba tà b bâng tùùma lèèrè, la ned tùum baoob walla a ràkr manesem na-kêndre.
 - c. Nyâk sari noor n ning sên tõe n sâbg noorâkààsdba, la b kât neba tû la koglg zînd sardâ sên dàka.

- d. N maan tà kàbayâ saag n kê nimbuiida fâa, tà b bâng yell ninga sên be sardâ pùga.

Gom rulg a 16 soaba : Zabr ne kamba zâ-wêense la maan tà yôsge

1. Têms ninsa fâa sên maan zems-n-taar sarda nug-tikri kânga na n tikasari wâ, kademsâ tùùm noy n dàk noor toor zalle, nimbuiida la wubrâ zîisê n kogleg biigâ ne sàbgre, ne toogo, keelem tùùma, ne namsgo, la yân-tùùm la yaalg buuda fâa, b sên na n maan biiga zugu, n pa ges biiga yelle. Walla b sâ n maan lagem-n-taar ne pângâ ne biiga wakat ninga b sên dàk-a n gûnug neda, walla a roagdba, bà a gâasoaba, walla lekoll wâ, bà zêng sên ka rê sên get biiga yelle.
2. Biiga koglg noor sên gâneg seb kânga pùga ya sên na n yâl n zîinig sull toore, sên na n pùg n gûus n ges biiga, la b kê biiga, la biiga yel-gètba la neb nins sên get biiga beoog neer yelle, sôngre, la noor a taab sên beoogd yelle pînda n bâng la b togse, sâ n wa mik tà b ka ges biiga yelle, sâ n wa mik tà b zâada biiga zâ-yoodo n namsda, tôe boola a soaba sari taoore, la b maan ânkèt yel-kânga zugu n ges yel-bâmb fâa yel-manegre.

Gom-rulg 17 soaba : Kombônega sari kâdeng yell gesgo

1. B sâ n dôda biiga, walla b yeelame tà biiga beega sari wâ tà b segd n sàbg-a, biiga tara noor tà b maan-a sàbgr toor zall sên sakd la zems ne a yùùmâ sên ta toto, a burkînda la sên sômbe. Sàbgr pùga, waoogr zînd ne biiga, wa ninsaal yel-segdâ la neba a taaba na paam soogem-n-menga.
2. Tênga taoor dâmba sên be sardâ maaneg pùga, sên yààd fâa segdame :
 - a. N gûus n ges la b maan kogleg biig fâa b sên yôk n zînigi, bà a sên be bâens roogo, walla a pa le tara a soogem-n menga, b ra pâb-a n nams-a n yaaal-a, bà b maan-a sên ka segde, n paoog a burkînda la b sâam a vâàmâ wa a pa ninsaal ye.
 - b. N ges tà b welg kamba la b ra naag kamba ne nin-kasense bâensa rotê, walla b zîinig zîig a yembre ye.
 - i. N ges tà biig fâa b sên maan rôdga a zugu t'a kààsa sari wâ la a tog ne sàbgre, bi b gèlg-a nanda t'a ka bèègd ye, hal tà b wa vaeens n ges n bânge, a sâ n sàd maana yellâ, tà b yaool n kao a bùùdo.
 - ii. B segdame n togs biiga, b sên rôd-a ne yell ninsâ fâa n da kell gomd ye. A sâ n ka wùmd buuda goam, bà a paam ned sên na n lebg goamâ t'a wùmdê.
 - iii. Biigâ tôog n paam sôngr sên zemse, bà bûmb a to sên sakde, n seglega a meng n tôog n gom n fâag a menga
 - iv. La a yâ tà b kaoa bùùda n yâk yella neng tao ne sari-bù-kao-mitba la b so b mense, b sâ n yeel tà biiga beegame, bà biiga tôog n paam sari bùkaoodba a taab pâng sên yààd pipi râmba, tà b tôog n lebg n wa bùùda zugu n gese.
 - v. N maan gâdgre, tà kâba-kâtba la nimbuiida ra wa zînd n kelg biiga bùùda ye.

Goam rulg 18 soaba : Roagdba koglggo

Zaka, yaa ninsaal buud fâa vâàm yêgre, rê wâ, zakaviglig la a yidgri wèèngê, tênga taor dâmb segdame n sông raoa ne a paga.

1. Tênga taor dâmba sên tik ne sarda dâkda noore, sên na n yâla, n kât zengrda zînd raoa walla paga yel-segdâ la b yel-pakre kamba wèèngê, kâadmâ pûga la kâadmâ welgre. Yikâadmâ sên na n welge, na-kênd n be sên na n yâla, tà kamba paam koglggo la zâ-sôngo.
2. Biig ba a ye ka tog n kong zâab la kogleg t'a roagba kâadem viglig n ka zems yîng ye.

Gom-rulg a 19soaba :Roagdba ges kamba laafà la b zâaba yelle

1. Biig fâa taranoor t'a roagba ges a laafà la a kogleg yelle, la, sâ n mik tà tõe bà, biiga zînd n vâàmd ne a ba la a ma. B ka tõe n modg biiga n welg-an zâag ne a roagdba ye. Sâ n ka mikame tà sari wâ zîig dâmba, n kô noor sên kêed ne kamba wèèngê n yeel tà welg-kânga ya bûmb sên na n tall yôod kaseng n kô biigâ.
2. Biig fâa sên zâag ne a ba walla a ma, walla b yiiba fâa, biigasegdame n paam lagem-n-taar la tôkr wakat fâa ne b yiiba fâa tà ka tû ne ned a to saabaab ye.
3. Sâ n mikame tà biiga zâagr ne a roagdba tûu ne ned a to saabaabo, walla ne têngasên maan sardâ, a soab segdame n wilg biiga sên be zîig ninga, walla biiga zaka neba, biiga sên be zîig ninga. Têns ninsa sên maan sardâ nug-tikrâ segdame n maan gûusg tà b sên maan kosga ne ned ninga, sû-yikr ra wa zînd sùk ye.
4. Têmsa sùk têng a yembr sên be sardâ pûg sâ n yôk biiga, yaa bâmb n kel n n tog n togs biiga roagdba bà a gâasoab râmba, tà b bânge, tà yaa bâmba n yôk biigâ.

Gum rulg 20 soaba : Roagba tùumd pakre

1. Biiga roagdba bà neba a taab sên get biiga wubr yelle, n yaa pipi ned ninga sên na n ges n dâk biiga wubri, la a paam bàùungo, n yêege, tà lebgb b yel-pakre, b segdame :
 - a) N ges la b ra wa saag n yîm bûmb ninsa fâa sên tar yôod kasemsâ ne biiga ye.
 - b) N maan wa b sên tõe tèka, n ges n dâk b paoongo la b arzèka fâa ning zîig ninga sên tõe sông biigâ t'a yêege.
 - c) B segdame n ges n maan b sên tõe tà zaka pûga wubra tû tàrga wa biig fâa sên segd n paam wubr ninga a vâàma pûgê
2. Têms ninsa sên maan zems-n-taar nug tikrâ sard sên kêed ne kombônega koglog wèèngê ràk na-kêndr sên zems n tôog:
 - a) ne bâmb tênga sên và neng ninga toto, la b paoong sên ta zîig ninga, b ges maan b sên tõe sông biiga roagdba walla neb a taab sên na n ges biiga wubr yelle, tà bôn-daab sôngr sâ n wa beê wa teedo, rààbo, laafà yelle, karenga yelle, futu, la gâag zîiga bi tênga râmb sôngr wèèngê.
 - b) La b sông biiga roagdba walla neb ninsa sên zâada biiga tà b tôog n maan b tùumd biiga zâab wèèngê. La b maan tàbsg noy zîis sên tõe n wa get kamba tàbs yelle.

- c) La b maan kamb gesg zîis wa garderi tà kamba roagdb bà zakgs kêere paam n ning kamba tà b get b wubrâ yelle.

Gom-rulg 21 : soaba : Biiga paam kogleg ne kùdemda la neba taab tùum manesem wêense

1. Têms ninsa sên maan zems-n-taar nug tikrâ sard sên kêed ne kombôonega koglog wèengê ràk na-kêndr sên zemse, n tôog tà neba, kùdemda la tùum manesem wêensâ fâa sên pa sômb ne biiga beoog neere, a burkîndâ, a bàùùngo, la a menga paam yidgri, sa zânga, sên yààd fâa :
 - a) Tùum manesem la zùg-wêensâ sên tõe maan tà biiga kong laafà bà tû ne yôor,
 - b) Tùum manesem la zùg-wêensâ sên tõe maan zêngr ne kamb kêere, yèl a taab yînga walla biiga ya rao bà pag yînga.
2. Têmsa taoor dâmba maanda no-ràkdese, la sari n gâneg n tôog n zab n gâdg kambôonega mariyaas maanego, la pùlem n dàk biig n kô sàda, n naag ne yùùmd toor zall tênga râmb sên na n yâk n kô tà bipugl sâ n pa ta yùùm piig la niy, bà b ra kô a sàd ye, la maryaas fâa maaneg yà gùls bûmb ne tàlae tênga pânsoalba taoore

Gom-rulg a 22 soaba: Zabr ne bug-raado

1. Têms ninsa sên be zems-n-taar nug tikr sên kêed ne kombôonega koglg wèengê maanda b sên tõe, n kàt neba tû la b waoog têts ka tèk sari ninsaal yô-koglega noy nins sên wilig tà kombôonega segd n paama koglego, zabr ne bug-raado wakate, sên namsd kombôonega n tà yààda yînga.
2. Têmsâ sên maan zems-n-taar nug tikri sarda, ràk na-kêndr n gâdg tà b ra kêes kombôonega zebra pùg ye. Zabrâ râmb me da modg kombôonega ne pângà, n kô-b zab teedo n tà bmaan zabrâ ye.
3. Sên tik têts ka tèk sari ninsaal yô-koglega, têts ninsa sên maan zems-n-taar nug tikri sarda, tùum pakr ya, b tôog n dàk na-kêndre, n kogleg tênga nimbuiida fâa zabr ne bug-raad wakate, la b tàbse, la b kogleg kamb ninsa sên paam zu-loeesa, zabra pùga. Koglega a woto me maanda wakat ninga, tênga râmb ne taab sên maand zabre, walla nimbuiida ne taab sâ n wazabd taaba.

Gom-rulg a 23 soaba : Kamb sên zoe zabr yînga

1. Têms ninsa sên maan zems-n-taar nug tikr sên kêed ne kombôonega kogleg wèengê dàkda na-kêndr sên zemse, n ges tà biig ninga fâa sên zoe zabrsên wààng yînga,walla pa zabr yînga;n baood zoetb kogleg sebre, bà b gèlg-a wa zoeta, sên tû ne têts ka tèk yô-kogleg sull yînga, biiga sân tû a roagdba walla a pa tû a roagdba n zoe, bà a rog-pêtse, walla ned a to, n wa b têng wâ, tênga râmb sông-a ne bûmba fâa, la biiga tôog n paam kogleg sebr sên wilg t'a zoeya zabrâ yînga. La a segdame n paam sôngr sên yit tênga taoor dâmb nugé watêns ka tèk sôngr sull sari sên gânega, tà tênga taoor dâmb miê.
2. Tênga taoor dâmb na naagame n sông têts ka tèk sull ninga sên get zoetba sôngr la a kogleg yelle, n yâag-ba, tà b tôog n maan kogleg la sôngr kombôonesâ, wa sên be seb kânga gom-rulg I, la tà b tôog n bao

kamb ninsa sên zoeyâ roagdba bà roagdba pêt-n-taase n yânde, bà kamb ninsa sên ya zoetba nan pa tar sôngre la yâagre, tà sôngdba sull neb tîog n paam kamba roagdba kâbare, n wa tîog n tall kamba n tà kô-ba.

3. Sâ n mikame tà b ka tõe n yâ biiga roagdba, walla a buuda neba, walla a roagdba pêt-n-taase, biiga segdame n paama kogleg la zâ-sông wa kamba a taaba wakat bilfu, bà wakat fâa yînga a sên và zîig ninga.
4. B segd ninga na-kêndr kânga kamb ninsa sên zoe n yi n bas b roagdba sên be tênga ninga yînga, sên tû ne sâang sên ka tû ne ninsaal tûumde, zabr yînga, nimbuiida sên dâmbd taaba, saas ni-bêda, sebdo.

Gom-rulg a 24 soaba : Biiga wubri/zâabo

Têms ninsa sên be sardâpûg lab zoe n mi wân to, la na n wub biiga, na n ninga pângâ tà biiga bôn-daabkasemsâ fâa sên yaa tàlae ne-a wâ paam pidsgu:

- a. N tuk tûum noy zîisi, sên tõe n yâk yam n maan nges biiga wubr maaneg yelle, Lab ges tà wubrâ tûumd tû sore, wa sari wâ sên yeele, la a tûud na-kênda ninsasên kêed rê wèèngê, la ne kibay sên paame, tà beê n kôt kaset vêeneg nwilgd tà b tõe n maana biiga wubrâ ne a soaba, wa kamba sari wâ yînga, biiga roagdbâ, roagdba pêt-n-taase, bà a gâasoab râmbana n sakame tà b n maan biiga wubri tûumde. La nin-bâmba sên zoe n paam sagles sên kêed ne biiga wubr wèèng wâ yell tà zemsabânga wubr yell vôore.
- b. Tà b bâng tà tênga ne a to râmb sên be sarda kânga pûga walla têns ka tèk zems n taar sên kêed ne wubr maaneg tûumd tõe n yâ yaool neb sên na n gesn maan sôsg ne biigâ n gese, sâ n mikame tà biiga pa tõe n deeg t'a zînd zak-reegdem walla zak-wubd pûga, bà b sâ n pa tõe n deeg biiga a sên yit têng ninga wâ pûgê n wub tà yèla fâa zems n tû sore.
- c. N ges tà biiga tênga ne a to wubr maanega, biiga paam kogleg la zâ-sôngo tà zems la sakdê wa a meng têngê.
- d. N dàk na-kêndre, sên na n yâl tà biiga sân na wub tênga a to, a wubra maaneg ra yâ wa leebg tûumde, bà paam ligd tà ka tû sore, ne neb nins sên baooda n paam biiga n wuba ye,
- e. N ges n paam b sên nan wa maana a soab ne seb-kânga sari wâ, n maan zems n taar nug tikr têns a yiiba ne taab walla têns ka tèk zems n taare, n loe b mensa tà rê pûgê bi b tîog maan biiga wubr tûumd tênga a to wâ, tîog n yâ sômbo, ne pânsoaalba bà sull ninga sên get kamba wubre yelle,
- f. N maan na-kêndre, sên na n pûg n gûus n ges biiga wubra la a zâaba ya sôama zânga.

Gom-rulg a 25soaba : Biiga zîigzâagr ne a roagdba

1. Biig fâa sên na n zâag ne a roagdba wakat bilfu, walla na n kaoosame, ba sên ya bûmb ning fâa t'a ka na n vààmd a sên da và zîig ninga, biiga toga ne koglego la zâ-sôngo, toor zalle.

2. Têms ninsa sên maan zems-n-taar nug tikr sên kêed ne kombôonega kogleg wèèngê na n tùmame tà :
 - a) Kààba, walla biig sên na n zâaga a roagdba n tà zînd ned a to nengê n kaoose, walla wakat bilf pùga, walla zemsame tà biiga targ n bas a roagdba, b gesa a yelle wa a be ne a roagdba, n bao zî-rèègdga wala tùùm noor zîig sên get kamba yell sôma n kô-a
 - b) Na-kêndr ràkdame tà biiga ne a roagba welgr sân tûu ne zabr ne bug-raado, sên yik tênga pùga, ma yèl a taaba sên maan tà pa tû ne ninsaala, tà b zoe n welg taab n tà be zîig a to walla zâmaan zênga, b tôog n maan bûmba fâa ne tàlae, tà biiga ne a roagdba wa tôog n yâ taab zîig ninga b sên da welg taaba.
3. B sân dat n gûnig biiga kamb reegr zîigê, walla nedn na n deeg-a n wubi, b ra yîm bûmb nins sên ya tàlae ne biiga vâàm ye. Segdame tà biiga kell n maana a lekolle, la biiga bâng a buudu, la a buud goama, a bânga a sên yit têng ninga.

Gom-rulg 26 soaba : Biiga koglego ne bu-welsego la zêngre

1. Têms ninsa sên maan zems-n-taar nug tikr sên kêed ne kombôonega koglg wèèngê, kêes b toogo n tùm tênga pùgê la ne têts a taaba, sên na yâl n loos taoore, tà kombôonega paam byel-segdà wâ fâa, n tôog n vâamd têng ninga b sên maand bu-welsega pùga.
2. Têms ninsa sên maan zems-n-taara nug tikr sên kêed ne kombôonega kogleg wèèngê na n tûma ne taaba la ned kam fâa têng pùgê, sên na yâl ning pânga n loos taoore, kombôonega sên dat bûmb ninsa fâa n tôog vâamdâ têng ninga b sên maand taab zêngrepùga, la sodaas sên maand zabr n dâmbd tênga ninga pùga.
3. Têms ninsa sên maan zems-n-taar nug tikr na n tùmame ntôog kô sôngr teed fâa kam-bâmba, la b mao n ges sên na yâl tà bu-welsego la neba zêngr ne taaba pâng sa Afirik têtsa fâa pùse.

Gom-rulg 27 soaba : Kamba wêgb yooba wèèngê

1. Têms ninsa fâa sên maan zems-n-taar nug tikr sardâ yâka yam na-kêndre, n na n tùm la b vigligrari noy sên na zab ne neb sên belged kamba n wêgd-ba n kêes yooba pùsê la raopa sên yôgd kompugli bôonesâ tà yel-kâensâ yaool n gâdge, la b ràk na-kêndre :
 - a) N maan gâdgre, tà b ra tudg walla keng biig sùur t'a maan pùg koosem menga tùùm ye.
 - b) B maan gâdgr tà b ra tall kombôonega n kêes pùg koosem menga walla yoob tùùm buud toor toor pùse ye.
 - c) B maan gâdgr tà ra tall kombôonesâ n kêes raop la pagb sên gâe taab tà b gèt-b filimdâmba pùse ye.

Gom-rulg 28 soaba : kamba tab-toosa yûub yelle

Têtsa sên maan zems-n-taar nug tikr Sardâ maanda na-kêndre, sên zemse, n tôog n kogleg biiga ne tab-toosâ buud toe toe yûubu, wa b sên wilg têts ka tèk nug tikr sèb pùse sên kêed ne rê wèèngê. La b maan zabr ne neb ninsa fâa sên kât kamba kêes toog tab-toosa koob la a leebgapùga.

Gom-rulg 29 soaba : kamba koosgo, b wêgbo, b zuubu la saad n bôosdé yelle

Têmsa sên maan zems-n-taar nug tikr Sarda maanda na-kêndre sên zemse, n tùm:

- a) Gàdg kamba koosgo, b wêgbo, b zuubu la saad n maand bôosg buuda fâa la a nemsâ ka tèkâfâa paam n sa zânga, ne ned fâa hal n tà naag ne kamba roagdba bà kamba gâasoab râmba sên maand ne kamba.
- b) Bmaan gâdgre, tà b ra bas kamba tà b saad n bôosd ye

Gom-rulg a 30 soaba : Kamb ma râmba sên be bâens rotê

Têmsa sên maan zems-n-taar nug tikr Sarda zug na n deng tùmame sên na yâla, tà b tîog n maan gesg tûumd toor zall pagb ne pûse, bi-pèèlsa ma-râmba, la kambôonesâ sên maan beegre ne sari wâ tà b kêes bi-bees rotê yelle,

- a. Tà b sâ n kao bùùda n sa, bà b sàbg-a ne sàbgr a to la b ra n kêes kamba ma-râmba bâensâroogê ye.
- b. Maan bûmb tà tekr zînd tà bi-peelsâ ma-râmba da kê roog ye, la b tuk tûum noor zîig n ning- b be, n tîog n ges-b vâàma yel-manegr yelle.
- c. B maan tûum noy zîis toore, sên na yâl n tîog n ges pûg-bâmba bâensa roog kôom yelle
- d. La b pûg n ges tà b ra ning bi-pèèlg ne ama bâens roog ye
- e. B gûus n ges tà b ra kêes bi-pèèlg ma bâens roog n balg-a n kù ye
- f. La b maan tà tekr zînd sâ n yaa ne sari bù-kaoodba zîigê, la bâens rotê taoor dâmba paam yâabo tà b yâabâ yà, ra le kêes bi-pèèlg ma bâens roogê ye, la b yols-a t'a paam a yel-segdâ lebsgo n tîogn lebg n kul a zakê, la a paam n yel-manegr n tîog n vâàmd ne nimbuiida.

Gom-rulg 31 soaba : Kamba zug n yell zaka pùga

Biig fâa segdame n tùm n maneg a roagdba, n tùm n sông nimbuiida, n sông tênga neba, n sông tênga taoor dâmba sên mi sulla râmb ninsa fâa tîiri, a maan woto me n kô zâmaan a taaba sula râmba. Biiga yùùma, a bângr, a minim la a pâ-n-tîog sên ta zîig ninga fâa, sân pa noor ning sên gâdga yell ninga t'a ra maana bala, a segdame n tùmame:

- a) n sông a roagdba la a buuda na zems taaba, n waoog a roagdba, a taoor dâmba, neb sên yààd-a ne yùùma, la nin-kêemse, daar la wakat fâa, la a sông-ba, b sâ n wa tar bôn-daabo.
- b) A sên paam bângr la minim ninsa wâ, a ràk rê n tûme, n maan sôngr tûùma n kô a tênga neba a pâ-n-tîog tèka.
- c) A tûme, n koglege, la a paas tênga nimbuiida ne taab naag-n taarâpânga la tênga.
- d) N tûme n koglg bûmb nins sên sômb Afirknin-buiida kùdemda wèèngêne buud a taab nimbuiid wùm taab wèèngê, tà b fâa lebg yam a yembre, tà bas taal zîndi, yâ-taab la yês n kô taab zems n taar pùga, n yà sabaab tà neba paam yam vâàm tagsg sông ne taaba,
- e) N tùm n kogleg la a paas nimbuiida soog n menga pânga la a tênga soolem zânga pânga,

- f) N yà sabaab ne a pângà, a bângr la a minim, a sên tõe fâa daar la wakat fâa la zîig fâa n tîog sîng tà nimbuiida bâng la b maan tà Afirk kamba fâa lagem taaba n lebg bûmba a ye.